

Sissejuhatus Piiblisse

PKK0001

Raamatute raamat

"Tolm sinu Piibilil tähendab roostet sinu hinges! Keegi ei või kunagi ea poolest Piiblist välja kasvada. Eluaastate lisandudes muutub raamat laiemaks ja sügavamaks. Ta on ammendamatu. Pikast elust piisab ainult jalutuskäiguks selle suure valgusmandri rannal. Sõna on, nagu tema kirjutajagi, piiramatu, ääretu ja lõputu. "

Nõnda iseloomustas piiblit jutlustajate kuningaks kutsutud Inglise jutlustaja ja vaimulike raamatute autor Charles Spurgeon. 1930-tel ja 40-tel aastatel USA presidendina tegutsenud Franklin Delano Roosevelt aga ütles Piibli kohta nõnda: "Peaaegu kõik meie maa suured mehed on olnud hästi kursis Piibli õpetusega. See on jõuallikas, ja nüüd, nagu ikka, tugi ja abi, mis rahuldab inimhinge kõrgeimaid igatsusi. Minu arvates kuulub Piibli hea tundmine ühe osana kõrgema üldharituse juurde."

Uusaja tuntumaid filosoofe, Prantsusmaal XVIII sajandil elanud Jean-Jacques Rousseau hindas samuti Piiblit kõrgelt. Ta kirjutas: "Ma tahan tunnistada, et pühade kirjutiste majesteet täidab mu meeled imetlusega, samuti nagu evangeeliumide puhtus on mõjutanud minu südant. Loe läbi meie filosoofide teosed kõikide nende hiilgavate ütlemistega – kui keskpärane ja puudulik on see küll, võrreldes Piibliga. Kas võiks ühtaegu nii ülevalt majesteetlik ja nii lihtne raamat olla inimeste tehtud?"

Rousseau küsimus, kas võiks ühtaegu nii ülevalt majesteetlik ja nii lihtne raamat olla inimeste tehtud, juhib meid mõtlema Piibli sündimise üle – kes on tema kirjutanud? Ja millal on ta kirjutatud?

Piibel on õigupoolest väike raamatukogu. Ta koosneb ühtekokku 66 erinevast raamatust. 27 raamatut on Uues Testamendis ja 39 Vanas Testamendis. Nende raamatute arvu meelespidamiseks on hea kasutada järgnevat meelespidamisreeglit: meelde tuleb jätta ainult number 3. Selle võib meelde jätta kasvõi kolmainsa Jumala järgi. Korruta arv 3 iseendaga – vastus on 9. Ja kui paned need numbrid järjestikku, saadki arvu 39 – see on Vana Testamendi raamatute arv.

Edasi, kui korrutad omavahel arvud 3 ja 9, on tulemus 27 – see on Uue Testamendi raamatute arv. Liites kokku arvud 39 ja 27, on summa 66 – see on kogu Piibli raamatute arv.

Piibel ei ole mitte taevast maa peale kukkunud, vaid ta on sündinud siin, pika aja jooksul. Piibli kõige vanemad osad on kirjutatud üle tuhande aasta enne Kristust. Ta on edasi antud ühelt põlvkonnalt teisele nii pärimustena kui ka kirja panduna. Aja jooksul on lisandunud üha uusi kirjutajaid. Mõned

Piibli osadest on kirjutatud kuninga õukonnas, teised osad Araabia kõrbes, ja osa isegi vanglas. Piibli viimane raamat kirjutati Patmose saarel umbes 100 aastat pärast Kristust.

Osa Piibli kirjutajaist teatakse nimepidi, aga mitte kõiki. Mõned on olnud kuningad, mõned on olnud karjused, mõned kalurid ja mõned riigiametnikud. Ühtekokku on Piibli esimese ja viimase raamatu valmimise vahel kulunud aega umbes 1500 aastat. Kirjutajaid on olnud ühtekokku umbes 40 eri vanuses ja eri aegadel elanud inimest.

Miks me siis küsime, kes on kirjutanud Piibli? Kas vastuseks ei piisa nende inimeste nimekirjast, keda me teame ja kes on kirjutanud erinevad Piibli raamatud? Nende raamatute osas aga, kelle autorit ei teata, võiks lisada lihtsalt märkuse: "Autor tundmatu". Kas see poleks piisav vastus küsimusele, kes on kirjutanud Piibli?

Selline vastus ei ole siiski küllaldane. Kogu tõde ei seisneks isegi niisuguses nimekirjas, kus oleks kirjas ka kõikide nende autorite nimed, keda meie ei tea. Midagi jääks ikkagi veel puudu.

Hoolimata sellest, et Piibel koosneb 66 erinevast raamatust, on ta sisult hämmastavalt ühtlane. Piibli esimestel lehekülgedel kirjeldatakse maailma loomist, viimases raamatus aga uue, kirgastatud maailma loomist. Vahepeal räägitakse sellest, kuidas Jumal valib enesele rahva, kelle kaudu ta õpetab oma tahet kogu inimkonnale, keda ta saadab ja juhib enda ja oma tahte tundmisele. Kuidas on võimalik, et rohkem kui tuhande aasta jooksul, pealegi maa erinevates piirkondades elanud inimesed võisid kirjutada nii sarnaselt, ehkki isegi need kirjutajad, kes elasid umbes samal ajal, ainult erandjuhtudel puutusid üksteisega kokku? Kuidas võis kõigil neil kirjutajatel olla sama eesmärk ja sama vaatenurk – nimelt pattulangenud inimene ja tema vahekord Jumalaga, kes on tema loonud?

Lisaks tuleb öelda, et mitte ainult kuulsused, keda algul mainisin, vaid lugematud inimesed on Piiblit lugedes ja uurides ühel hetkel märganud, et nad ei olegi enam uurijad, vaid Piibel on hakanud uurima neid. Tegemist oleks otsekui elava sõnaga! Sõnaga, milles on vägi ...

Niisiis, kui me uurime, kes on Piibli kirjutanud, ei ole küllaldane vastus nende inimeste loetelu, keda me tunneme kirjutajatena, inimestena. Õige vastus peab sisaldama ka Jumalat. Piibel on ühtaegu nii inimlik kui ka jumalik raamat. Tal on nii maa peal elanud inimlikud kirjutajad kui ka taevane kirjutaja. Seepärast kutsutakse Piiblit ka Jumala sõnaks. Evangeelse luterliku kiriku usuõpetus formuleerib selle asja täiesti õieti, öeldes: "Püha Piibel on Jumala sõna, mille pühad Jumala inimesed on kirjutanud Püha Vaimu inspiratsioonil."

Sedasama tunnistab ka Piibel ise. 2Pt 1:21 ütleb meile: "Iialgi pole ühtegi prohvetiennustust esile toodud inimese tahtel, vaid Pühast Vaimust kantuina on inimesed rääkinud, saades sõnumi Jumala käest." Niisiis ei ole ükski Piibli sõna kirja pandud inimeste algatusel, vaid Jumala Püha Vaim on juhitanud neid inimesi rääkima ja kirjutama, nii nagu tema on tahtnud.

Jumala Vaimu poolt antud kirjutistest räägib ka 2Tm 3:16–17: "Kogu Pühakiri on Jumala sisendatud ja kasulik õpetamiseks, noomimiseks, parandamiseks, kasvatamiseks õiguses, et Jumala inimene oleks täiesti varustatud ja valmis igale heale teole."

Ja vaatame veel kolmandatki piiblikohta, mis näitab, et Jumal räägib meile, inimestele. See on Hb 1:1–2: "Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu, kelle ta on seadnud kõigi asjade pärijaks, kelle läbi ta on ka maailmad teinud".

Niisiis, Piibel tunnistab ka ise enda kohta, et see on Jumala kõne meile, inimestele. Jumal on mingil põhjusel valinud inimesi, kelle kaudu ta on tahtnud rääkida endast ja oma tahtest ka teistele inimestele. Need Jumala väljavalitud inimesed olid sageli prohvetid. Nende kõnesid on kirjutatud üles ja nii on need jõudnud meieni. On tähtis tähele panna, et Piibli kirjutajad ei ole ise ette võtnud Jumala sõna edasiandmist, vaid algatus tuli Jumalalt.

Inimesed on läbi aegade arutanud küsimust, kuidas inimeste poolt kirjutatud raamatud võivad olla ka Jumala sõna ja kõne meie jaoks. Kuidas on võimalik, et nad ei ole kirja pannud lihtsalt oma mõtteid Jumala ja maailma kohta, vaid et nende poolt edasi antud kirjutis on tõepoolest Jumala sõnum meile?

See on tähtis küsimus. Mõned inimesed on selle üle arutledes jõudnud järeldusele, et ainuke võimalus on nn sõnasõnalise inspiratsiooni meetod. Selle järgi pidid Piibli kirjutajad olema otsekui mingis transiseisundis ja Jumal dikteeris neile Piibli sõna-sõnalt. Ise arvan, et ei ole vajadust kaasa minna sellise üsna inimliku mõtteviisiga. Pean selliseid arutlusi tõepoolest üsna inimlikeks. Meie inimestena võib-olla tõepoolest umbes sellisel viisil toimiksimegi. Kui me näiteks sooviksime, et mingi robot kirjutaks paberile meie poolt antud sõnumi, siis peaksime tõepoolest saavutama selle, et iga roboti liigutus oleks täpselt määratletud. ilma et tal oleks mingit võimalustki toimida teisiti, kui meie soovime. Selline mõtteviis, et Jumal oleks pidanud viima inimese transsi, selleks et ta võiks oma sõna meile edasi anda, ei anna võimalust niisuguseks pildiks, mille Jumal tahab enda kohta meile Piiblis edasi anda. Jumalal ei ole kombeks suruda inimesi kitsasse vormi. Sellised surveavaldused lähtuvad alati inimesest. Meie Jumal on loominguline Jumal, kes ei tee koopiaid, vaid kes tahab, et iga inimene oleks erinev.

Jumala suurus ilmnebki just selles, et hoolimata inimese erinevusest on ta suutnud anda meile edasi ilmutuse iseendast, pealegi nõnda, et iga kirjutaja iseloomujooned on täiesti selgesti näha. Jumal on tõesti palju suurem, kui meie mõtted. Näiteks Ristija Johannese kohta on öeldud, et Jumal oli ta oma ülesande jaoks välja valinud juba enne, kui ta oli isegi esimeste rakkude kujul olemas oma emaihus.

Loomulikult on Jumal samamoodi olnud võimeline ette valmistama ka teisi inimesi ja olukordi juba enne nende inimeste sündimist. Nii et kuigi need inimesed on kirja pannud oma mõtteid ja kasutanud oma stiili, on Jumal kogu selles protsessis ikkagi ligi olnud, nii et valminud kirjutis oli ühtlasi ka Jumala

sõna. Niisugust Püha Vaimu tegutsemist kutsutakse Püha Vaimu inspiratsiooniks. Teisiti öeldes – juba see, et need inimesed on üldse pähe võtnud selliste asjade kirja panemise, millest hiljem on kujunenud Piibel, on Jumala töö ja mõjutuse tulemus.

Võib-olla aitab järgnev näide mõista, mida ma tahan öelda sellega, et Jumal on võinud mõjutada olukordi ja inimesi juba ammu enne, kui need inimesed on isegi sündinud. Alustame näiteks sinust. Sinul on – või vähemalt on olnud – kaks vanemat. Ka nendel on omakorda olnud kaks vanemat. See tähendab, sinul on neli vanavanemat. Igaühel nendest on samuti kaks vanemat. See tähendab, sinul on kaheksa vana-vana-vanemat. Ja kui sellisel viisil minna ajas tagasi näiteks 300 aastat, siis soovi korral võid sa välja arvutada, kui palju esi-isasid on sul olnud. Igal juhul on neid selle aja peale juba sadasid. Kui ükski nendest oleks surnud juba lapsena või oleks lihtsalt olnud lastetu, siis sind ei oleks olemas. Sind ei oleks sündinud. Nõnda on Jumal näinud palju vaeva juba selle nimel, et igaüks sinu sadadest esivanematest on võinud sündida siia maailma ja saada lapsi, selleks et sina võiksid sündida siia maailma.

Miks ei oleks Jumal pidanud tegutsema samasugusel viisil, kui ta valmistas ette neid inimesi, kelle kaudu ta tahtis maailmale anda oma ilmutuse? Keegi ei sünni ju siia maailma juhuslikult.

Kasutasin eespool Piibli sündimisest rääkides sõna "inspiratsioon". See tähendab Vaimu poolt sisendamist või andmist ja tuleneb ladinakeelsetest sõnadest *in* ja *spiritus*. *Spiritus* tähendab Vaimu ja eesliide *in-* tähendab sees olemist või sisendamist. Kui öeldakse, et Piibli raamatud on inspireeritud, siis tähendab see, et Vaim, st Jumala Püha Vaim on mõjutanud kirjutajaid niiviisi, et lõpptulemust võib kutsuda nii inimeste sõnaks kui ka Jumala sõnaks.

Piibli sõnum.

Tähtsam veel, kui Piibli sündimise küsimus, on küsimus, mida tahab Piibel meile öelda ja rääkida. Piiblit lugedes võib kergesti juhtuda, et rohkete detailide ja sündmuste rägastikus võib põhiline mõte jääda leidmata. Sellepärast tuleks kogu aeg meeles pidada, et terve Piibli tähtsaim sõnum kulmineerub ühes asjas või õigemini ühes isikus – Jeesuses Kristuses. Temast lähtudes tuleb uurida tervet Piiblit. Tema on võti, mis/kes aitab mõista kõiki neid 66 raamatut.

Inimkonna suurimat probleemi võib näha igaüks. See ei ole nn usu küsimus. Sest mõistmaks, et inimene on isekas, enesekeskne ja ahne olevus, kes lõppude lõpuks on huvitatud ainult iseendast, ei ole vaja usku. See on teadmise küsimus. Ei ole tarvis usku nägemaks, et inimene on surmanud kõige fantastilisematel viisidel teisi inimesi läbi terve oma ajaloo. Samuti pole tarvis usku märkamaks, et ka tänapäeval me oleme rohkem huvitatud oma heaolust, kui oma naabri saatusest. Piibel nimetab niisugust enesekesksust patuks, mis on olnud kogu inimkonna nuhtlus esimesest langemisest alates. Piibli järgi on patt inimkonna suurim probleem. See lahutab meid Jumalast. Piibli tähtsaim sõnum ongi see, kuidas inimese ja Jumala purunenud suhted oleks võimalik jälle korrastada.

Piibli esimestel lehekülgedel räägitakse, kuidas inimene algselt loodi elama osaduses Jumalaga. See tähendab, et inimene ei või kunagi saada täiesti õnnelikuks muidu, kui ainult olles Jumala lähedal. Piibel räägib, et Jumal on asetanud igaviku inimese südamesse (Kg 3:11). Sellepärast igatseb iga inimene tagasi sellesse igavesse osadusse Jumalaga, kas ta seda siis endale teadvustab või mitte.

Arvan, et iga niisugune hetk meie elus, mida me tahaksime jälle uuesti läbi elada – kas on see siis olümpiavõistlustel kuldmedali saavutamine või mõni isikliku elu tähtis sündmus, näiteks oma lapse sündimine, esimene suudlus, lapsepõlve jõulud või ükskõik milline muu tähtis sündmus – see räägib meie soovist leida täiuslikku õnne. Ja see on võimalik ainult Jumala juures.

Aga peale selle, et me teadlikult või alateadlikult igatseme osadust Jumalaga, me ka kardame Jumala lähedust. Me tahaksime tema juurest põgeneda. Kartus sisaldab hirmu karistuse ees. Esimesest langemisest saadik iga inimene oma loomu poolest mässab Jumala vastu. Ja seega ka põgeneb Jumala eest. Piibel räägib, et inimese igatsus Jumala järele ühest küljest ja tema hirm Jumala ees teisest küljest tuleneb kahest ajaloolisest sündmusest. Esimene nendest oli inimese loomine Jumala poolt, et ta elaks osaduses Jumalaga. Teine oli inimese loobumine Jumala tahtest ja liitumine hingevaenlasega. Sellele järgnes Jumala eest põgenemine.

Piibli tähtsaim sõnum seisneb selles, et Jumal ei taha, et inimene jääkski põgenikuks. Sellepärast ta otsib inimest. Ükski inimene oma loomu poolest ei igatse Jumala juurde. Aga Jumala kutse äratab inimeses igatsuse leida uuesti see osadus, milleks on ta loodud. Piibel on antud meile selleks, et me saaksime teada, kuidas eksinu võib leida tee tagasi koju. Piibel räägib, et Jumal on valmistanud meile tagasitee. Ja selle tee nimi on Jeesus Kristus.

Piiblist võime lugeda, et Jeesuse tulekule maailma eelnesid hoolikad ettevalmistused. Jumalal tuli valmistada tema jaoks kõigepealt rahvas. Ühestainsast inimesest, kes sündis praeguse Pärsia lahe läheduses asetsenud Uri linnas, hakkas ta kujundama rahvast. Samuti tuli Jumalal otsida maa peal koht, kuhu ta selle rahva asustab. See koht oli Pärsia lahelt paari tuhande kilomeetri kaugusel. Kuidas Jumal valmistas selle rahva oma plaanide täitmise vahendiks, sellest jutustab meile Vana Testament. Uus Testament aga räägib, kuidas aeg lõpuks täitus ja Jumal saatis maailma oma ainsa Poja teeks, mida mööda me pääseme tagasi osadusse Jumalaga. Piibel nimelt räägib meile, et Jumal saatis oma Poja maailma – ja mitte selleks, et seda maailma hukka mõista, vaid et inimesed saaksid tema kaudu päästetud.

Samuti räägib Piibel meile inimkonna viimastest aegadest – meie tulevikust. Piibli järgi elame me praegu lõpuaegadel, mis lõpevad sellega, et omal ajal Petlemmas sündinud Jeesus Kristus tuleb maa peale teist korda. Siis tuleb ta kohtunikuna, kes mõistab inimkonna üle kohut. Meie elame praegu Jeesuse esimese ja teise tulemise vahelisel ajal. Seda kutsutakse armuajaks. Ja see tähendab, et sellel ajal on inimesel võimalus saada uuesti tagasi osadusse Jumalaga. See on aeg, mille jooksul inimene võib leida oma elule püsiva tähenduse ja mõtte. See tuleneb andeksandmisest, mille Jumal on valmistanud oma Poja ristisurma läbi.

Piibli tähtsaim sõnum inimkonnale on sõnum risti löödud Jumala Pojast, kes oma surmaga avas meile tee taevasse. Ja Piibel räägib, et sellele teele on võimalik astuda igaühel. Tänu sellele sõnumile on Piibel ennekõike elu raamat. Sest ta näitab meile kätte kindla ja turvalise tee Selle juurde, kes on elu andja.

PKK0002

Piibel – Jumala ilmutus inimestele

Eelmises saates vaatlesime lühidalt Piibli sisu. Seal sai öeldud, et Piibel algab loomisega ja lõpeb loomisega. Samuti sai räägitud inimkonna suurimast probleemist – pattulangemisest ja selle tagajärgedest, aga ka Jumala valmistatud lahendusest sellele probleemile.

Eelmist saadet kuulates võis sul tekkida küsimus: Sinul on muidugi lihtne väita, et Piibel on Jumala kõne meile. Aga kust mina võin selles nii kindel olla, et Piibel on tõepoolest Jumala ilmutus enda kohta meile, inimestele? Eks ju kõik maailma nn raamatureligioonid pretendeeri sellelesamale õigusele? Ja kuidas ma võin kindel olla, et terve Piibel ei ole lihtsalt mõne inimese väljamõeldis, mida siis ülejäänud inimesed on võtnud tõe pähe?

Niisiis, tänase saate teemaks on Piibli usaldusväärsus. Kõigepealt tasub peatuda teemal, kuidas on Piibel sündinud ja kuidas ta on jõudnud näiteks ka eestlaste hulka.

Piibli on kirja pannud umbes 40 isikut või rohkemgi, tubli tuhande aasta jooksul. On selge, et nii pika aja jooksul muutuvad paljudki asjad. Muuhulgas näiteks keel muutub. Samuti vahetuvad valitsejad ja maailma poliitiline olukord. Suurriigid tõusevad ja langevad, sõjad järgnevad üksteisele. Tehakse uusi avastusi. Kõike seda võib jälgida ka Piibli lehekülgedel.

Iga Piibli kirjutaja on ka oma aja inimene, ja loomulikult kasutab ta väljendeid, mis olid kasutusel tema ajal, ja ta kirjutab oma keelemurdes. Vana Testamendi ajal elanud prohvetid kasutasid peamiselt heebrea keelt. Selle üle, kuivõrd näiteks prohvetid ise kirjutasid üles ilmutused, mis nad Jumalalt said, või mil määral nad kasutasid näiteks sekretäre, nagu näiteks prohvet Jeremija ja apostel Paulus, ja mil määral mõni raamat on oma lõpliku kuju omandanud alles hiljem, on palju vaieldud, ja keegi ei tea seda täpselt. Sellest ka Piibel ise enamasti ei räägi. Aga igal juhul pärast sundküüditamise lõppemist VI sajandil eKr hakati erinevaid Piibli raamatuid koguma. Loomulikult loeti neid juba varem.

Kõik Piibli raamatud on esialgselt kirjutatud kirjarulli kujul, nagu sel ajal tavaliselt tehti. Kirjarullid võisid olla kas loomade nahast tehtud pärgamendid või papüürusroost valmistatud papüürid. Samuti on sõnumeid kirjutatud savinõude tükkidele ja isegi kividele. Üks Piibli raamat kirjutati ühele

kirjarullile, mis oli siis suurem või väiksem, sõltuvalt raamatu suurusest. Nendest rullidest kujunesid lõpuks kirjarullikogumikud. Veel Jeesuse ajalgi loeti Piiblit sellistest kirjarullidest. Seda võime näha näiteks Luuka evangeeliumis, mis annab meile edasi tõelise pildi paar tuhat aastat tagasi peetud jumalateenistusest:

"Jeesus tuli ka Naatsaretti, kus ta oli üles kasvanud, ja läks oma harjumust mööda hingamispäeval sünagoogi. Ja kui ta tõusis lugema, anti tema kätte prohvet Jesaja raamat. Ta rullis raamatu lahti ja leidis koha, kuhu oli kirjutatud:

„Issanda Vaim on minu peal, seepärast on ta mind salvinud. Ta on mind läkitanud kuulutama vaestele rõõmusõnumit, kuulutama vangidele vabakslaskmist ja pimedatele nägemist, laskma vabadusse rõhutuid, kuulutama Issanda meelepärast aastat.”

Ja keeranud raamatu kokku, andis Jeesus selle sünagoogi teenri kätte ja istus maha. Ja kõikide silmad sünagoogis vaatasid ainiti teda. Tema hakkas neile rääkima: „Täna on see kirjakoht teie kuuldes täide läinud.”" (Lk 4:16–21)

Nagu näeme, ei antud Jeesusele mitte tervet kirjarullide kogumikku, vaid ainult üks Piibli raamatutest. Seekord prohvet Jesaja raamat. Ta luges seistes raamatust antud kirjakohta ja andis seejärel kirjarulli tagasi sünagoogi teenrile. Seejärel võttis ta istet ja hakkas õpetama, mida loetud kirjakoht tähendab. Sellest jutustusest võime muuhulgas näha, kui hoolikalt tehti juudi jumalateenistuses vahet Piibli teksti ja sellele järgneva jutluse vahel. Isegi kirjarull, millest tekst loeti, pandi enne jutluse algust ära, et kõigil oleks selge, millal algab sõna seletamine. Meie kirikutes kasutatakse samal otstarbel teksti lugemise lõpus sõna "aamen". See väike detail näitab meile, kui hoolikalt oli juudi rahvas õppinud hoidma Jumala sõna.

Pühade kirjutiste hoolikat hoidmist näeme väga hästi ka selles, kui täpselt on tekstide ümberkirjutajad oma tööd teinud. Seda näitab kõige paremini XX sajandi kuulsaim piiblitekstide leid Iisraelis. Surnumere läheduses asuvast Qumranist leiti 1940-te aastate lõpul kõik Vana Testamendi raamatud peale Estri raamatu. See Qumrani koobastes tehtud avastus oli hindamatu väärtusega ennekõike sellepärast, et sealt leitud käsikirjad olid umbes tuhat aastat vanemad, kui seniajani tuntud kõige vanemad Vana Testamendi käsikirjade koopiad. Ja kui neid leitud käsikirju võrreldi tuhat aastat noorematega, jäi uurijatel üle ainult hämmastusega tõdeda, kui täpselt tööd on piiblitekstide ümberkirjutajad teinud. Selle tuhande aasta jooksul polnud tekstide sõnum mitte sugugi muutunud!

Ka see leid näitab, millist suurt austust Piibli kirjutiste vastu tol ajal tunti. Ühtki kirjatähte pole tahetud kaotada. Ei tea, kas meie kaasaja inimestena oskame ligilähedaltki mõista seda austuse sügavust, mida aastatuhandet tagasi elanud inimesed on osutanud Jumala sõnale ja mille vilju meie võime nüüd kasutada, kui avame oma Piiblid ja uurime Jumala sõnumit meie jaoks.

Täpselt samasugusel viisil on paljundatud ka Uue Testamendi raamatuid. Kõige vanemad papüürusleiid, mis sisaldavad Uue Testamendi kirjutisi, pärinevad koguni I sajandist. See tähendab,

et uurijate käsutuses on tekstid, mis on kirja pandud ainult mõnikümmend aastat pärast Jeesuse ülestõusmist surnuist.

Neil aegadel, kui Jeesus sündis, räägiti Iisraeli aladel aramea keelt, aga samuti ka heebrea keelt. Peale selle kasutati rahvusvahelise keelena kreeka keelt. Nendes kolmes keeles ongi Piibli tekstid originaalselt kirja pandud.

Nüüd jõuame teema juurde, mis on oluliselt seotud Piibli mõistmise küsimusega. Kuna Piibli erinevad osad on algselt kirjutatud kas heebrea, kreeka või aramea keeles, siis meie eestlastena oleme ju üpris raskes olukorras – meie hulgas pole kuigi palju neid, kes oskavad neid keeli. Kuna see on nii, siis pole meil muud võimalust, kui leppida tõlgetega. Samas olukorras on enam-vähem kõik maailma rahvad. Isegi tänapäevane kreeka keel erineb Uue Testamendi aegsest kreeka keelest sedavõrd, et ka kreeklased vajavad Uue Testamendi kaasaegset väljaannet.

Usupuhastuse üks põhilisi taotlusi oli, et iga inimene peaks saama kuulda ja lugeda Jumala sõna oma emakeeles. Seepärast tõlkis Martin Luther Piibli saksa keelde. Samal eesmärgil on Piibel tõlgitud ka eesti keelde. Esimene eestikeelne Uus Testament ilmus tartu keeles aastal 1686 ja Põhja-Eesti keeles aastal 1715. Terve eestikeelne Piibel ilmus aastal 1939 Anton Thor-Helle, Jüri koguduse õpetaja töö tulemusena. Pärast seda on nii Uut Testamenti kui ka Piiblit eesti keeles välja antud korduvalt.

Alati, kui Piiblit tõlgitakse, võib tekkida küsimus, kas tõlkides Piibli sisu ei muutu? See tähendab, kas me tõlkides ei või kaotada midagi sellest, mida mungad, kes kloostrites läbi sajandite on Piibleid ümber kirjutanud, on püüdnud äärmise hoolega säilitada, et ka tulevad põlvkonnad saaksid seda lugeda?

Kuidas suhtuda erinevatesse piiblitõlgetesse, selle küsimuse olen lahendanud enda jaoks järgnevalt. Iga tõlge ühest keelest teise on alati mingis mõttes puudulik. See tuleneb juba sellest, et erinevate sõnade tähendussisu erinevates keeltes ei ole kunagi täpselt seesama. Võtame näiteks kasvõi nii ilusa sõna nagu armastus. Kui üks noormees ütleb neiu romantilisel kuupaistelisel ööl: "Ma armastan sind!", mõistame me kõik umbkaudu, mida see tähendab. Aga kui näiteks kirjanduse professor ütleb oma intervjuueerijale: "Mina armastan XV sajandi kirjandust", siis selles seoses tähendab sõna "armastama" hoopis midagi muud. Ja kui keegi ütleb, et ta armastab Jumalat, siis selles seoses omandab see sõna jälle täiesti uue sisu. Kreekakeelses Uue Testamendi algtekstis kasutatakse armastuse kohta kolme erinevat sõna. Ja igaühel neist sõnadest, mis tähendavad armastust, on oma erinev tähendussisu, millele ükski eestikeelne sõna otseselt ei vasta. Selliseid näiteid võib tuua loomulikult väga palju.

Teine probleem, millega tõlkijad kokku puutuvad, on niisugused väljendid, mille täpset sisu me tänapäeval ei teagi. Kolmas probleem tuleneb sellest, et Piibli kirjapanijad ei pannud kirja asju, mis nende ajal olid kõikidele endastmõistetavad. Sellised on näiteks viited tolleaegsetele kommetele,

kohtadele või esemetele. Tänapäeva uurija ei või olla kindel, kas ta mõistab õieti, mida tol ajal teatud väljendiga taheti öelda.

Püüan seda illustreerida näitega meie kaasajast. Oletame, et mõni teadlane kaugemas tulevikus uurib meie kaasaja eestlaste eluolu. Ja oletame, et kusagilt raamatukogust leiab ta ajaleheartikli pealkirjaga: "Lõvid hirmutasid Tallinnas soomlasi." Kuigi see uurija teab eraldi võttes iga sõna tähendust, teab ka umbes kuidas ja kus elasid tol ajal soomlased ja kus eestlased, kas on kindel, et ta mõistab seda ajalehesõnumit õigesti? Kas võib juhtuda, et tsirkusest põgenenud loomade püüdmise loost saab uurimustöö, mis käsitleb teemat, kuidas soomlased on XXI sajandil asunud elama Tallinna piirkonda, või siis lõvide leviala Põhja-Euroopas samal ajal?

Sellesarnaseid probleeme võib ka kaasaegsetel uurijatel olla teatud piiblikohtade mõistmisel. Ja kui juhtub, et uurija mõistab üldist olukorda valesti, siis muidugi ta ka tõlgib vastava lause valesti.

Taolised probleemid põhjustavad selle, et täiuslikku piiblitõlget ei ole võimalik koostada. Seega järeldame, et ükskõik millist piiblitõlget me ka loeme, alati peame me rahulduma teatud mõttes puudulikuga täiusliku asemel. Seda kõike arvesse võttes tuleks minu arvates erinevatesse piiblitõlgetesse suhtuda järgnevalt.

Kujutleme, et erinevaid tõlkeid võib võrrelda erinevate veeklaasidega, mis on erineva kujuga ja võib-olla ka suurusega ja millest ükski ei ole päris täis. Igaühes aga on teatud hulk vett. Eriti, kui need klaasid asuvad erinevates tubades või majades, võime me hakata vaidlema selle üle, millises klaasis on vett kõige rohkem. Ja tegelikult me seda teemegi. Igaüks hindab vee hulka omal viisil ja jõuab ka erinevale tulemusele. Ja niiviisi võib vaielda lõpmatuseni.

Mina isiklikult ei ole taolistest vaidlustest kuigi huvitatud. Minu jaoks on kõige tähtsam, et klaasis olevat vett juuakse. Ja kui olekski tõepoolest ühes klaasis vett vähem kui teises – kas ka see pole saanud oma janu kustutatud, kes jõi sellest väiksemast klaasist? Sest kui rääkida Piiblist klaasidena, siis igal juhul on need "klaasid" väga suured ja sisaldavad väga palju.

Ka eesti keeles on viimaste aastakümnete jooksul antud välja mitmeid erinevaid piiblitõlkeid. Läbi aegade on piiblitõlkeid parandatud ja täiendatud. Kuidas neisse erinevatesse tõlgetesse suhtuda? – Küllap kõige õigem on suhtuda nõnda, et igaühel neist on omad tugevad küljed ja ka oma nõrkused. Ükski nendest ei ole seesama, mis algtekst. Ka sõna-sõnaline tõlkimine ei aita, sest sõnade ja väljendite tähendus on ikkagi vaja meie aja inimesele lahti seletada. Seda on rohkem tehtud just kõige viimases eestikeelses Piibli väljaandes.

Küllap on nõnda, et mida rohkem piiblitõlkeid on meile kättesaadavad, seda parem see on, sest iga erinev tõlge on teatud osas teistest parem. Ja mida rohkem erinevaid tõlkeid saame omavahel võrrelda, seda mitmekülgsemalt võime mõista ka Piibli algteksti väljendusi.

Et iga piiblitõlge on teatud mõttes puudulik, see ei peaks siiski põhjustama kartust, et me võime ka Piibli põhisoõnumit valesti mõista. Seda pole tarvis karta päris mitmel põhjusel. Kõigepealt sellepärast, et Piibel ilmutab kõiki tähtsaid tõdesid paljudel kordadel ja mitmel erineval viisil. Õpetus inimese päästmisest ei sõltu sellest, et me võiksime mõista mõnda üksikut piiblikohta valesti.

Teiseks tuleb märkida, et tõlkimise probleem ei seisne selles, et mõnda asja võidaks tõlkida täiesti valesti, vaid esmajoones selles, et tõlge ei võimalda edasi anda kõiki algteksti tähendusnüansse. Seega võime kõiki olemasolevaid piiblitõlkeid pidada tegelikult täiesti usaldatavateks. Milline tahes piiblitõlge näitab meile täiesti selgelt, miks vajab inimene päästmist ja kuidas võib ta seda leida. Iga tõlge näitab Jumala plaani maailma päästmiseks, ja samuti oodatavat Jeesuse tagasitulekut.

Seoses tõlgetega tahaks veel rõhutada, et kuigi meil ei ole olemas ega ole võimalik teha täiuslikku piiblitõlget, on meil olemas täiesti head piiblitõlked. Kõigist neist tõlgetest võib otsija inimene leida Jumala tahte.

Mõeldes Piibli usaldusväarsuse üle, tasub endale teadvustada ka teatud seiku, mis võivad kergesti jääda tähelepanuta. Kord Soomes usuõpetuse tunnis rääkis õpetaja Jeesuse elust, sündmustest, mis seal üksteisele järgnesid, ja näitas ka kaardilt kohti, kus need sündmused olid toimunud. Seepeale oli üks õpilastest otsekui ärganud ja esitanud küsimuse: "Kas need asjad on päris tegelikult ka sündinud?"

See õpilane mõistis sel hetkel, milline erinevus on muinasjutudel, võrreldes Piibli jutustustega. Muinasjuttudes toimuvad sündmused tavaliselt kujutletud paikades, mida kaartidelt pole võimalik leida. Kaartidel olevad kohanimed aga räägivad kohtadest, kus on võimalik käia, ja asjadest, mida on võimalik käega katsuda. Nii et kui me loeme Piiblit ja kohtame seal kohanimesid nagu Petlemm, Jeruusalemm, Kapernaum, Beet-Sean, Tibeerias, Õlimägi, Geneetsareti järv, Jordani jõgi jne, siis need ei ole mitte lihtsalt nimed, vaid need on tõelised linnad, järved ja jõed, mida võib ka tänapäeval käia vaatamas, ja käiaksegi. Võid kasvõi käia ujumas ja kala püüdmas Geneetsareti järvel. Selles mõttes ei ole Piibli usaldusväarsus üldse seotud küsimusega uskumisest.

Tõsi, siinkohal võib teha märkuse, et näiteks ka Eestimaal on olemas konkreetsed kohad ja esemed, mida seostatakse näiteks Kalevipojaga ja temaga seotud lugudega. Siin on aga see erinevus, et neid lugusid ei ole keegi kunagi ei esitanud ega uskunud päris tõe pähe. Nendel on teine mõte, ja seda mõistab igaüks. Muistendeid ei aeta kunagi segi kirjeldustega tegelikkusest.

Teine selle teemaga seotud tõsiasi, millele siin tasub viidata, on see, et Iisrael on arheoloogia seisukohalt lausa kullaauk. Peaaegu iga päev võib lugeda uutest leidudest, mis on tehtud kusagil praeguse Iisraeli territooriumil. Üsna sageli juhtub see ehitustandril. Näiteks mõned aastad tagasi leidsid Jeruusalemma läheduses teed ehitanud töölisel juhuseks hauakambri, milles olid luudega kirstud. Arheoloogid kutsuti kohale ja varsti sai selgeks, et need kirstud pärinesid Iisraelist ja

kuulusid jõukatele inimestele. Dateerimine polnud raske, sest kirstudes oli ka raha, millel olid aastanumbrid, millal raha oli vermitud.

Ja see polnud veel kõik. Kirstudes olid ka nende inimeste nimed, kes olid sinna maetud. Suurim uudis oli see, et ühes kirstus oli Kaifase nimi. Ja kuna muudest allikatest on teada, et ainus selle nimega tuntud inimene tol ajal elas umbes 40-datel aastatel pKr ja oli ka Piiblis nimetatud ülempreester Kaifas, siis pole suurt kahtlust, et inimene, kelle luud sealt leiti, on seesama Piiblis mainitud isik.

See oli, muide, esimene kord, kui arheoloogiliselt leiti Piiblis mainitud isik või vähemalt see, mis temast oli järel. Loomulikult on aga olemas paljugi piibliväliseid allikaid samast ajast, kus on mainitud samu isikuid, keda mainib ka Piibel. Nii on mainitud näiteks Pilaatust, Ristija Johannest, või kasvõi Jaakobust, Jeesuse poolvenda. Aga Kaifas on ainuke, kelle jäänused on leitud.

Loomulikult on arheoloogid kaevanud välja palju muidki huvitavaid esemeid ja koguni terveid linnu, mis heidavad valgust Piibli aegadele. Siinkohal ei hakka ma pikemalt rääkima teistest leidudest, isegi nendest, mis otseselt viitavad Piiblile. Loodan, et siin toodud näited on küllaldased osutamaks, et Piibli usaldusväärsusse pole teatud mõttes üldse tarvis uskuda. Sageli võib nendetsamadest sündmustest, mida kirjeldab Piibel, lugeda ka üldajaloost. Nii et kui mõni inimene ütleb, et ta ei usu seda, mida Piibel räägib, võib põhjus olla lihtsalt selles, et ta tegelikult ei teagi, mida Piibel räägib.

PKK0003

Piibli usaldusväärsus

Eelmisel korral oli juttu sellest, kuidas Geneetsareti järv ja Jordani jõgi tunnistavad Piibli usaldusväärsest juba selle faktiga, et nad on olemas. Samuti on arheoloogilised leiud selgitanud asju, mida on mainitud ka Piiblis. Selles mõttes Piibli usaldamine ei eelda uskumist, sest iga soovija võib käia neid asju oma silmaga vaatamas.

Piibli usaldusväärsest räägivad ka täide läinud ennustused. Kuigi ennustused ei ole Piiblis iseendast kõige tähtsamal kohal, on hea teada, et Piibel on paljudes kohtades ette teada andnud asjadest, mis hiljem on ka täitunud. Täide läinud ennustused on võib-olla kõige kindlam tõend, et Piibel ei ole lihtsalt inimliku mõistuse toode.

Tegelikult sisaldab Piibel ennustusi hoopis rohkem, kui me tavaliselt mõtleme. Kui kõik ennustused kokku arvata, moodustab nende maht Piiblist umbes veerandi. Suurem osa ennustustest on juba täide läinud, aga osa ootab veel täitumist. Vaatleme selle kohta mõningaid näiteid.

Suur osa ennustustest täitus juba selle prohveti elu ajal, kes vastava ennustuse välja ütles. Üks selline näide on IX sajandil eKr elanud Iisraeli kuningas Ahabi ajal elanud Miika ennustus. Kuningas Ahab kavandas sõjaretke Arami kuninga vastu. Sel puhul kutsus ta kokku 400 prohvetit, kellele ta esitas küsimuse sõjaretke õnnestumise kohta. Kõik prohvetid kinnitasid nagu ühest suust, et kõik läheb hästi korda. Teine kuningas aga ei rahuldunud sellega. Nii lasti kohale kutsuda veel prohvet Miika, kes oli tuntud vastiku opositsionäärina.

Nagu kuningas tegelikult kartiski, ennustas Miika, et sõjakäik ebaõnnestub, rahvas peab oma vaenlaste eest põgenema, ja mis kõige saatuslikum – kuningas ise langeb võitluses.

Selline ennustus ei pannud kuningat siiski kohkuma. Ennustust trotsides andis kuningas käsu: "Võta Miika ja vii ta tagasi linnapealik Aamoni ja kuningapoeg Joase juurde ning ütle: Nõnda ütleb kuningas: Pange ta vangikotta ja toitke teda hädapäraselt leiva ja veega, kuni ma rahuga tagasi tulen!" (1Kn 22:26–27)

Järgmine, 28. salm näitab meile, kuidas Miika pani kuningale vastates kaalule kogu oma prohvetimaine ja tuntuuse mehena, kes annab edasi Jumala sõnu. Ta ütles: "Kui sa tõesti rahuga tagasi tuled, siis ei ole Issand minu läbi rääkinud." Ja ta ütles veel: „Kuulge, kõik rahvad!”

Lugu lõppes sellega, et kuningas ei tulnudki lahingust tagasi. Piibel jutustab meile sellest lahingust üsna üksikasjalikult. Jutustusest selgub, et see on lausa ime, kuidas kuningas haavata sai. Meie kutsuksime seda juhuseks või kokkusattumuseks, mille tõenäosus on äärmiselt väike. Arami sõdur, kelle nool kuningat tabas, oli esmalt kavatsenud tulistada hoopis midagi muud. Selleks oli ta pannud noole ammule ja vinnastanud ammu, siis aga mingil põhjusel ümber mõelnud ja, viitsimata ambu uuesti tagasi lasta, laskis ta noole lendu lihtsalt umbropsu. Ja just see nool tabas kuningat rinnakaitse ja kõhukaitse vahel olevasse kitsasse prakku.

Piibel jutustab, et seejuures oli kuningas riietunud tavaliseks sõduriks, et keegi teda ära ei tunneks. Ilmselt prohvet Miika ennustus sedavõrd siiski talle mõjus, et ta niisuguse ettevaatusabinõu kasutusele võttis. Sellest hoolimata, võiksime öelda, "teadis" nool, kuhu lennata, ja tabas kaitsevarustusest hoolimata kuningat kõhu piirkonda. Võitluse keerises ei olnud võimalik haavatud kuninga eest hoolitseda ja nii suri ta oma haavadesse. Miika ennustus täitus.

Kui nüüd mõelda, milline võiks olla prohvet Miika ennustuse täitumise tõenäosusprotsent, siis võiks ju ka öelda, et teatud tõenäosusega võib ükskõik kes ennustada, et kuningas saab lahingus surma. Aga tõsiasi on, et 400 olukorra hindajat olid teistsugusel arvamusel.

Vaatleme veel teist ennustust, mis on antud tubli sada aastat hiljem ja mille täitumise tõenäosus näib üsna nullilähedane. Ka siin on jutt, nagu inimkonna ajaloos nii sageli, sõjakäigust ja noolte tulistamisest. Olukord on küll vastupidine võrreldes sellega, millest rääkis prohvet Miika. Sellest

sündmusest on jutustatud 2. Kuningate raamatus. Ennustus räägib ajast, mil Assüüria võidukas armee oli juba vallutanud kõik tähtsamad Iisraeli põhjariigi linnad. Võimas armee liikus lõunasse, Jeruusalemma suunas. Armee lähenes, aga prohvet Jesaja ütles Jeruusalemmas Juuda kuningale Hiskijale need trööstivad, aga sel hetkel täiesti mõistusevastasena tunduvad sõnad, millest võime lugeda 2Kn 19:32–34:

"Seepärast ütleb Issand Assuri kuninga kohta nõnda: *Sellesse linna ta ei tule ja ta ei ammu siia nooli; ta ei tule selle ette kilbiga ega kuhja selle vastu piiramisvalli. Sedasama teed, mida mööda ta tuli, läheb ta tagasi ja sellesse linna ta ei tule, ütleb Issand. Sest ma kaitsen seda linna, et seda päästa iseene pärast ja oma sulase Taaveti pärast.*"

Kui ebarealistlikena pidid need sõnad tunduma kuningas Hiskijale! Tema pealinnale läheneb armee, kes on tuntud oma julmuse poolest. Selles armees on sadu tuhandeid sõdureid. Ja nüüd ütleb prohvet talle, et mitte ainustki noolt sellest võimsast armeest, isegi mitte kogemata, ei tulistata linna. Paneme tähele, et kui linna oleks lastud ükski nool, siis oleks võinud prohvetile öelda, et ta ennustas valesti. Aga tegemist oli tõelise prohvetiga, kes oli Issanda läkitatud.

Läkski nii, et terve võimas armee ei lasknud linna ainsatki noolt. 2Kn 19:35–36 võime selle kohta lugeda nõnda: "Ja sel ööl sündis, et Issanda ingel läks välja ning lõi maha Assuri leeris sada kaheksakümmend viis tuhat; ja kui hommikul vara üles tõusti, vaata, siis olid need kõik surnud.

Siis Assuri kuningas Sanherib asus teele, läks tagasi koju ja jäi Niinevesse."

See, et nii võimas häving pani vaenlase taanduma, ilma et nad oleks lasknud ainsatki noolt, ei ole loomulikult mingi ime. Ime seisneb selles, et prohvet oskas seda ette öelda.

Siinkohal tasub korraks puudutada ka uskumise küsimust. Milline koht on usul, kui me vaatleme kasvõi niisuguseid suuri Jeruusalemma linna ees toimunud sündmusi?

Üks võimalik arvamus on, et selliseid asju polegi tegelikult sündinud. Seda ei juhtu, et niisugune võimas armee lihtsalt läheb minema, kui võit on praktiliselt silme ees! Niisuguse arvamuse puhul on kahtlemata huvitav teada, kuidas Assüüria kuningas ise sedasama sündmust kirjeldab. Tegelikult ongi vastav kirjeldus raidkirjana säilinud. Tsiteerin seda teosest "Raamatun maa", kus Mikko Louhivuori ja Eero Junkkaala valgustavad Piibli arheoloogiat. Seal kirjutatakse:

"Hiskija enda mina panin kinni Jeruusalemma, tema kuninglikku linna, nagu linna puuri. Ma piirasin linna mullavallidega, nii et keegi ei võinud pääseda linna ega sealt välja. Linnad, mis ma olin röövinud, võtsin ma temalt ära ja andsin need Asdodi kuningas Mitinile, Ekroni Padile ja Gaza Silli Bellile. Nõnda vähendasin ma tema maad."

Ehkki me näeme, et selles kirjutises, mille kuningas Sanherib on enda austuseks kirja pannud, kõik detailid ei vasta Piibli jutustusele, näeme ometi, et üks oluline joon on mõlemale ühine: ka Sanherib

ei ütle, et ta oleks Jeruusalemma vallutanud. Vastupidi igasugusele tõenäosusele, Jeruusalemma tookord, umbes aastal 700 eKr, ei vallutatud.

Sellesama sündmusega võib olla seotud ka umbes V sajandist eKr säilinud katkend Herodotose tekstist, kus jutustatakse Egiptuse preestrite lugusid. Tsiteerin jällegi teost "Raamatun maa": "Nende järgi, araablaste ja assüürlaste kuningas Sanahari tungis kallale Peluusiumi linnale. Sõjavägede vastakuti olles tuli öösel suur hulk põldhiiri, kes sõid kõik ründajate nooletuped, vibunöörid ja kilpide nahkrihmad. Järgmisel hommikul käsutati mehed võitlusse, ja suured hulgad langesid, sest neil ei olnud midagi, millega end kaitsta."

Hiirteteooria sobiks isegi selgitama, miks ükski sõdur ei olnud võimeline laskma linna suunas ühtki noolt. Aga Junkkaala ja Louhivuori märgivad oma raamatus, et hiirte levimine võis sel ajal tähendada ka katku, mis võis kergesti hävitada suured hulgad inimesi.

Niisiis on võimalik, et see Egiptuse preestrite säilinud jutustus kirjeldab sedasama Jeruusalemma piiramist, millest räägib ka Piibel. Seal seletatakse imet hiirte abil.

Tõstataks suurarmee tähelepanuväärse taganemisega seoses küsimuse, kuskohas me näeme siin usku. Millises kohas selles Piibli jutustuses eeldatakse uskumist? Taas olen seisukohal, et meil pole tarvis usku teadmaks, et Jeruusalemm jäi tookord vallutamata. Usku vajame selles osas, kus Piibel selgitab seda imet: "Ja sel ööl sündis, et Issanda ingel läks välja ning lõi maha Assuri leeris sada kaheksakümmend viis tuhat." Piibel ütleb, et vaenuliku armee hävingu põhjustas Jumala tegevus. Ükskõik, kas selle sündmuse nõ "loomulikuks" seletuseks pakkuda hiiri, kes sõid assüürlaste relvastuse nahkosad, ootamatult puhkenud katkuepideemiat või midagi muud, Piibel igatahes ütleb, et põhjuseks oli Issand ingli tegutsemine.

Samamoodi teeb Piibel sageli mujalgi. Piibli kirjutistes kordub ikka ja jälle mõte, et Jumal juhib nähtamatul viisil ka neid tegevusi, mida inimesed võivad oma meeltega täheldada. Seda tuletasid prohvetid Iisraelile sageli meelde. Kas oli siis tegemist ähvardava vaenlasega, rohutirtsude parvedega või halbade ilmadega, prohvetid tuletasid meelde, et see kõik tähendab ka Jumala sõnumit rahvale.

Siin jõuame tähtsa teemani. Iseenesest ei ole keegi sunnitud midagi uskuma. Ka iisraellased enamasti ei uskunud. Enamasti jätkasid nad oma elu endisel viisil. Mõtleme kasvõi assüürlaste armeele, mis oli kandnud suuri kaotusi. Keegi võib mõelda neile 185 000 surnud Assüüria sõdurile ja öelda: "No oli alles ebaõnn!" Keegi teine näeb sellesamas sündmuses, nii nagu ilmutab ka Piibel, Jumala tegutsemist. Mõeldes Eesti ajaloole, võib näiteks öelda, et meid tabas raske poliitiline ebaõnn aastatel 1939, 1940 ja 1944. Aga see-eest meil vedas tohutult, et saavutasime taas iseseisvuse 1990-tel aastatel. Võib võtta seisukoha, et see kõik oli tingitud maailma üldisest poliitilisest olukorrast ja teisiti meil eriti poleks saanudki minna – meil polnud eriti valikuvõimalusi.

Aga neid sündmusi võib näha ja mõista ka teisiti – Jumala tegutsemisena ajaloos, antud juhul Eesti rahva ajaloos. Meie taasiseseisvumises võib näha Jumala uut suurt armu võimalust, mis on antud

meie rahvale, et saaksime – soovi korral – vabalt kuulda Jumala sõna, teha sellest õiged järeldused ja valida uue elusuuna, mis kolmekümnendatel aastatel jäi tegemata.

Kumb ajaloosündmuste tõlgendus on õige? Selles küsimuses võiksid meid aidata Eesti prohvetid Karl Reits ja Johannes Kaarep, kes tegutsesid ning hoiatasid rahvast, enne kui tulid suured õnnetused. Aga samas tuleb öelda, et ei ole võimalik kedagi sundida nägema kõigis neis sündmustes Jumala tegutsemist ja soovi meid päästa. Alati jääb võimalus ka mitte uskuda ja tõlgendada sündmusi teisiti.

Seesama prohvets Jesaja, kes ennustas, et Assüüria armee ei lase nooli Jeruusalemma linna, ennustas ka palju muud. Ta rääkis ka neitsist, kes jääb lapseootele. Tolle ennustuse täitumisele kulus küll rohkem aega – koguni 700 aastat. Kuid ka see ennustus täitus. Tegelikult just Jeesuse sündimise, elu, surma, ülestõusmise ja tema teise tulemisega seotud ennustusi on Piiblis väga suur hulk. See pole ime, sest sõnum Jeesusest Kristusest on Piibli tähtsaim sõnum. Jeesuse esimese tulemisega seotud ennustusi on Vanas Testamendis üle 300.

Niisugune on näiteks ühe nn messiaanliku Ps 69:22 ennustus: "*Nad andsid mulle süüa mürkrohtu ja mu janus nad jootsid mind äädikaga.*" Sel hetkel, kui Jeesus oli juba risti löödud, see ennustus ei olnud esialgu veel täitunud. Johannese evangeelium räägib, kuidas Jeesus ristil ütles: "Mul on janu." (Jh 19:28) Piibel jutustab, kuidas Jeesuse hukkajad kastsid käsna nõusse, kus oli äädikat, torkasid selle käsna iisopi roo otsa ja ulatasid Jeesuse suu juurde, kes jõi. Nii täpselt täitus sajandeid varem kirja pandud prohvetearing, ehkki selle täideviijad päris kindlasti polnud antud ennustusest isegi teadlikud. Niisuguseid asju pole võimalik lihtsalt ette ära arvata.

Inimeste jaoks on ennustamine muidugi probleem. Isegi meteoroloogide jaoks on see raske, kuigi nendel on kasutada satelliitide antud pildid ja kogu kaasaegne tehnika. Ometi teevad ka nemad oma ilmaennustusi kõige rohkem viie päeva peale. Nii teevad nad sellepärast, et igasugused hinnangud kaugema tuleviku osas oleksid lihtsalt oletused. Ja kui on tegemist oletustega, siis põhimõtteliselt on kõik oletused ühtviisi head. Ent Iisraeli rahva hulgas ei saanud prohvets endale lubada valesid ennustusi. Sest valeprohvetid riskisid oma elu kaotamisega.

Piibel annab meile ka juhtnöörid, kuidas teha vahet õigetel ja valedel prohvetitel. Õige prohveti sõnad läksid täide. Asi on nõnda, et aeg on valeprohveti kõige halastamatum vaenlane.

Eespool oli juba juttu, et prohvete antud ennustused võisid olla seotud kas nende kaasajaga või tulevikuga. Seda on tähtis mees pidada. Sest kui prohvete ennustused oleksid viidanud ainult kaugemale tulevikku, siis kes oleks võinud teada, et tegemist on õige prohvetearinguga? Seepärast käis osa ennustusi ka rahva lähituleviku kohta. Ja kui rahvas nägi, et lähituleviku kohta antud ennustused läksid omal ajal täide, kasvas nende usaldus ka nende ennustuste osas, mis käisid kaugema tuleviku kohta.

Sellega seoses tahaksin rõhutada veel ühte asja. See on seotud küsimusega, miks üleüldse anti ennustusi tuleviku kohta? Neid nimelt ei antud lihtsalt selleks, et rahuldada inimeste üldist suurt huvi tuleviku teadasaamise suhtes. Tegelikult keskendusid prohvetearingud alati ühele ja samale teemale – Jumal tahtis õpetada inimesi teda usaldama. Ka suures pimeduses või raskustes elavatele inimestele tahtis Jumal anda teada, et nad ei ole hüljatud, vaid nad võivad ikka veel panna oma lootuse Jumala poolt antud töötustele. Lastes antud ennustustel tõeks saada, Jumal otsekui ahvatles inimesi usaldama teda, lootma tema ustavusele ja tema antud sõna kindlusele.

See on minu meelest suurepärase. Usk ei ole, nagu vahel mõned nähtavasti arvavad, pime usaldus millegi sellise vastu, millest pole mitte midagi teada – midagi sellist, mida oled sunnitud uskuma, kuna keegi on andnud vastava käsu.

Usk ei ole tõepoolest küll selline asi, mida igaüks võiks võtta endale samamoodi, nagu mõnd kaupa poeriiulilt. Usk ei ole harrastus, mis asuks samas reas selliste asjadega nagu koeraga jalutamas käimine või keeglimäng. Samuti ei ole see kollektsoon hardaid meeleolusid kusagil ajusopis. Esmajoones tähendab usk Jumala töötuste usaldamist. Piibel on antud meile selleks, et me võiksime näha, mida Jumal on meile töötanud. Samuti näeme Piiblis seda, et paljud Jumala töötused on juba täitunud. Nende täide läinud töötuste abiga tahab Jumal ka minus äratada usaldust enda vastu.

Tähtsaim Jumala töötus on töötus andeksandmisest Jeesuse Kristuse nimes. Piibli tähtsaim sõnum on, et see, mis pattulangemises tuli ja lahutas inimese Jumalast, on Jeesuse lepitussurma läbi kaotanud oma väe ja mõju. Jumal töötab, et kes paneb oma lootuse sellele, mida Jumal on Jeesuses teinud, muutub taeva jaoks vastuvõetavaks. Ja sellest, kui kindel on see töötus, tunnistab tegelikult terve Piibel. Sellepärast mina loengi Piiblit.

PKK0004

Kuidas uurida Piiblit

Turvaline sadam.

Eelmise saate lõpetasin sõnadega: "Sellepärast ma loengi Piiblit." Täna tahan jätkata Piibli lugemise teemal ja käsitleda küsimust, miks ja kuidas tuleks Piiblit lugeda.

Asja paremaks mõistmiseks vaatleme XIX sajandil elanud inglase Philip Henry Gosse kirjeldust Portlandi sadama lainemurdjast. Ta kirjutab:

"Portlandi lainemurdjat võib küll pidada üsna tähtsusetuks asjaks ilusal aprillikuu hommikul, ja üldse siis, kui lained rütmiliselt ja vaikselt muudavad merepinna väikesteks sädelevateks kalliskivideks, tekitades helisevat muusikat, ning igas suuruses laevad on turvaliselt reidil ankrus. Ent novembris ja märtsis tõusevad tugevad tormid, metsikud tuuleiilid tormavad ulgudes üle Englise kanali ning hiigelsuured, mäekõrgused rohelised ja valged lained kannavad endi vahel ähvardavaid lahtisi haudu. Kui teretulnud on siis turvaline sadam, kuhu on hea varjule minna; mis asetseb rannikul, mis muidu ei paku kilomeetrite kaupa kummaski suunas mingit kaitset. Praegu võime pidada sadamat tühiseks asjaks, aga kui läheneval ähvardaval vihapäeval hakkab paduvihma sadama, tulvaveed tõusevad ja tormituuled puhuvad ning möllavad, siis pääsevad ainult need, kes on põgenenud varjule sellesse sadamasse."

Samamoodi mõistan maailma ka mina. Mitte alati ei ole näha, et me vajaksime mingit turvapaika. Vahel tundub tõesti, et elu on otsekui helisev muusika ja igasuguses suuruses laevad võivad täiesti julgelt purjetada. Võib-olla just need rahuajad, mida meie elus ikka rohkem või vähem ette tuleb, põhjustavad seda, et inimesed ei mõtle kuigi sageli elu üle sügavamalt järele. Kui kõik on üldiselt enam-vähem hästi, milleks siis vaevata end mõtetega võimalikest tormidest? Turvalist sadamat oskab hinnata ainult see, kes on merel sattunud tormiga ohtlikku olukorda. Samuti võib arvata, et need, kes on kord merel hädas olnud, kasutavad sadamas oleku aegu selleks, et järgmine kord raskusteks paremini valmis olla.

Mida siis tegelikult tähendavad need tormid ja nendeks valmistumine, millest me siin piltlikku keelt kasutades rääkisime? Usun, et suurimad tormid, millesse me käesolevas elus satume, on seotud enese tundmisega. Need tormid on kõige hukatuslikumad siis, kui me ennast ei tunne ja kui elame väärkujutlustes.

Mida räägib Piibel minu kohta? Üks põhjus, miks ma Piiblit loen, seisneb selles, et see aitab mul paremini ennast tundma õppida. Kui ma loen, kuidas Iisraeli rahvas kõrbes nurises, siis tean, et taolised pahandamised ei väljenda mitte ainult selle ammustel aegadel elanud rahva rahulolematust. Samasugused nurinad on ka minul suus siis, kui asjad ei lähe elus nii, nagu mina olen soovinud. Vaadeldes, kuidas me, inimesed, mässame, võin samas Piiblist näha, et me inimestena hindame asju ja olusid sageli väga kitsast vaatevinklist. Me ei oska mõelda, et on olemas Keegi, kes näeb kaugemale kui meie. Ja me ei mõista, et see Keegi tahab anda meile, inimestele, rohkem ja paremat, kui meie oskame oma piiratuses isegi kujutleda.

Piibli abil mõistan selgemini kui muidu omaenda piiratust. See annab mulle realistlikuma, tõepärasema pildi. Peab küll tunnistama, et see pilt, mille Piibel minust ja kõikidest teistest inimestest maalib, ei ole kuigi meeldiv. Arvan, et just sellel põhjusel paljud inimesed Piibli peale solvuvad. Ei ole kerge näha peeglis enda kohta ebameeldivaid asju. Olen isegi kuulnud, kuidas keegi ütleb, et ta ei taha Piiblit kätte võtta, sest see hakkab talle kohe meelde tuletama tema patte.

Ma ei tea, millisest kohast oli see isik Piibli avanud. Võib-olla oli ta lugenud mitmeidki Piibli raamatuid, leidmata sealt ikkagi midagi muud, kui ebameeldivaid tõdesid iseenda kohta. Võimalik, et üks kirjakohti, mida ta oli lugenud, oli Rm 3:10–18, mida on raske lugeda ükskõik kellel, sest see annab üsna trööstitu pildi inimesest ja tema olemusest:

"Nõnda nagu on kirjutatud: „*Ei ole õiget, ei ühtainsatki, ei ole mõistjat, ei ole Jumala otsijat. Nad kõik on kaldunud kõrvale, üheskoos kõlbmatuks muutunud, ei ole, kes teeb head, ei ühtainsatki. Nende kurk on lahtine haud, nende keeled kavaldavavad, nende huulte all on maomürk. Nende suu on täis sajatamist ja kibedust, nende jalad on nobedad valama verd, nende teedel on purustus ja viletsus ja rahu teed nad ei tunne, ei ole Jumala kartust nende silme ees.*”

Seoses selle sõnaga Kirjast roomlastele võib meenutada ühe Norra misjonäri kogemust Jaapanist. Too misjonär tegutses õpetajana Jaapani piiblikoolis. Ta jutustas, et kui ta esimest aastat õpetajana töötades luges seda Rooma kirja 3. peatüki kohta Jaapani õpilastele, hakkasid need nutma ja küsisid: "Kas me sellised olemegi?" Järgmisel aastal juhtus uue kursuse õpilastega täpselt sama lugu – jõudes Rooma kirja 3. peatükini, hakkasid ka need õpilased nutma. Kolmandal ja neljandal aastal oskas misjonär taolist reaktsiooni juba oodata, ja tõepoolest, see ka tuli.

Võimalik, et need Jaapani kristlased mõistsid selle piiblikoha abil esimest korda oma elus midagi sellest hiigelsuurest kuristikust, mis haigutab inimese ja Jumala vahel. Mõtlen, et hoolimata sellest, et nad puhkesid nutma, oli see kogemus nende jaoks oluline. On kasulik teada, mida Jumal inimesest mõtleb ja millisena ta teda näeb. Sest ainult see pilt, mis on inimesest Jumalal, on ainuke pilt, mis vastab tõele.

Nutma paneva, aga samas õige pildi enda kohta võib saada ainult Piibli lehekülgedelt. Teised pildid võivad olla küll palju ilusamad, aga lõpuks toovad nad kaasa ainult pettumuse. Paljud asjatud katsed luua inimlikult paradiis maa peale põhinevad moonutatud, valel pildil inimesest. Inimesed on kord ühest, kord teisest unistusest innustatuna otsustanud jätta selle kurja maailma ja luua uue, helge maailma kusagil mujal või ka siinsamas. Pettumuste ja ebaõnne põhjuseks on olnud see, et need inimesed ei ole võtnud tõsiselt pilti, mis Piibel annab inimese kohta. Seepärast on sellised unistused alati lõppenud pettumusega. Ühtede inimeste kukutamisest või tagasi kutsumisest ja teiste asemele panemisest ei piisa. Inimene pole võimeline põgenema oma kurjuse eest. Seal, kus on kohal kasvõi ükski inimene, on kohal ka võimalus, et see inimene teeb midagi halba.

Loomulikult on silmade avanemine oma kurjuse suhtes ebameeldiv igaühele. Võib-olla just sellepärast eriti tänapäeval, kus kõike mõõdetakse inimesega ja inimese vajadustega, kipub see põhitõde ununema.

Sellega seoses sobib hästi tsiteerida Aleksandr Solženitsõnit. Ühes oma teoses arutleb ta teadlikult Jumalast lahutatud Nõukogude Liidu õnnetu arengu üle järgnevalt: "Rohkem kui pool sajandit tagasi, kui ma olin veel laps, mäletan, et ma kuulsin mitmete vanemate inimeste suust, kuidas nad ütlesid

Venemaad tabanud õnnetuste kohta nõnda: "Inimesed on unustanud Jumala, selle tagajärg on see kõik." Hiljem olen rohkem kui viiekümne aasta jooksul uurinud revolutsiooni Venemaal. Selle aja jooksul olen lugenud sadu raamatuid, kogunud isiklikke jutustusi ja kirjutanud ka ise kaheksa teost nende aegade kohta. Aga kui mul palutaks võimalikult lühidalt kokku võtta selle õudse revolutsiooni peapõhjus, mis neelas umbes 60 miljonit inimest meie rahva hulgast, ei võiks ma seda öelda täpsemalt muud moodi, kui korrates: "Inimesed on unustanud Jumala, selle tagajärg on see kõik.""

Ka igal inimesel üksikult on oht, et ta võib asendada Jumala ilmutuse oma tarkuse ja arvamustega. Ma loen Piiblit mitte ainult selleks, et saada realistlikumat pilti iseenda kohta, vaid ka selleks, et ma omaenese tarkuses ja tähtsuses ei unustaks Jumalat ja tema tahet. Ilma Piiblita ma ei teaks, mida Jumal minust mõtleb, ega ka seda, kuidas ta tahab, et ma oma elu elaksin. Ja mis tähtsaim – ilma Piiblita ei teaks ma, mida Jumal on minu heaks juba teinud.

Mida Piibel räägib Jumala kohta? – Lisaks muule: ilma Piiblita tundub Jumal inimesele pahatahtlik. Piibli abita on inimesel raske näha, et meie Jumal on ühtaegu nii täiuslik armastus kui ka kõikvõimas. Piibli abita pole võimalik neid omadusi ühendada. Ilma Piiblita muutub Jumal kas selliseks, millisena inimene teda näha soovib – ta on kas kõigele leppiv pehme iseloomuga vanahärra, st Piibli Jumala karikatuur, või siis hirmuvalitseja, kes halastamatult tallab kõik oma jalge alla. Piibel aga ilmutab meile, et kuigi Jumal on kõikvõimas, kelle võimu mitte keegi ega miski ei või kunagi trotsida, on ta samas ka õiglane ja armastav.

Tõsi, ma ei püüa väitagi, et ma oma mõtetes suudaksin need kaks Jumala omadust panna vaevata kokku üheks harmooniliseks tervikuks. Ja mul ei ole selleks vajadustki. Mul pole vajadust Jumalat lõpuni mõista selleks, et aktsepteerida, et ta ongi selline, nagu ta ütleb enda olevat. Rahu leian ma muuhulgas selleski, et ma võin nõustuda, et Jumal on suurem, kui mina olen võimeline seda mõistma. Ja lõppude lõpuks, ainult selline Jumal, kes on suurem kui mina, on võimeline ka mind tegelikult aitama.

Piiblit lugedes on meil inimestena kiusatus jätta kõrvale niisugused Jumala omadused, mida me ei mõista või mida me lihtsalt ei suuda aktsepteerida.

Kuidas uurida Piiblit?

Selle kohta, kuidas lugeda Piiblit nõnda, et sa leiaksid sellest tõeliselt elu, tahan esimeseks juhtnööriks anda, et võta tõsiselt seda, mida Piibel ütleb inimese kohta ja Jumala kohta, kuigi sulle võib tunduda, et sul on raske seda aktsepteerida. Teisiti öeldes: ära püüa muuta Jumalat omale meelepäraseks, ja samuti ära püüa kuidagi mööda minna sellest ebameeldivast, mida Piiblis öeldakse sinu kohta.

Edasi tahaksin käsitleda nelja peamist Piibli uurimise põhimõtet. Need on: ilmutus, inspiratsioon, valgustus ja tõlgendus. Järgmises saates tahan lähemalt käsitleda küsimust, kuidas Piiblit praktiliselt lugeda.

Esimene põhimõte: Jumal tuleb meie juurde.

Esimene põhiasi, millega me Piiblit lugedes peame arvestama, on ilmutus. Ütlesin juba eespool: võta tõsiselt seda, mida Jumal ütleb. Ilmutus tähendabki lihtsalt seda, et Jumal on rääkinud. Piiblis esineb üle 2500 korra väljend, mis tähendab, et Jumal on rääkinud. Üsna sageli väljendatakse seda sõnadega: "Mulle tuli Issanda sõna". Näiteks Hs 38:1. Või siis: "Nõnda ütleb Issand". Näiteks Jr 33:2.

See, et Jumal on tahtnud inimestele midagi öelda, näitab juba iseenesest, et ta hoolib meist. Nii on see ka inimeste hulgas. Kui saavad kokku kaks inimest, kes teineteisest hoolivad, ei oota nad pikalt, enne kui hakkavad juttu ajama ja kogemusi vahetama. Meile on loomulik omavahel mõtteid vahetada ja me peame mõnevõrra kummalisteks neid inimesi, kes endast kunagi midagi ei räägi. Usun, et vajadus mõista teisi ja olla mõistetud on tähtsamaid asju, mis viitab sellele, et me oleme inimestena Jumala näo järele loodud. Kuna meie inimestena suhtleme sõnade abil, on ka Jumal kasutanud sõnu, selleks et oma mõtteid meile teada anda.

Kokkuvõtlikult võib seda juttu Jumala ilmutusest väljendada sõnadega Heebrea kirja algusest: "Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu" (Hb 1:1–2).

Vahepeal kujutlegem korraks kahte inimest, kes teineteist näevad küll väga hästi, aga kellel ei ole võimalik omavahel rääkida. Kui palju saavad need inimesed teineteise kohta teada, ainult vaadates üksteist? Samas, kui need inimesed küll üksteist ei näe, aga saavad vabalt suhelda, näiteks telefoni teel, saavad kõik asjad aetud. Täpselt samuti, kui me võiksime oma silmaga Jumalat näha, aga kui ta meile midagi ei räägiks, kui palju me tegelikult siis Jumala kohta teada saaksime?

Niisiis me näeme, et just sõnaline info ongi inimeste jaoks, samuti inimeste ja Jumala vahel kõige tähtsam info vahetamise viis üldse. Piibel on Jumala sõnaline ilmutus ehk teadaanne meile. Piibel sisaldab kõike, mida inimene peab teadma, selleks et ta võiks saada päästetud ja leida igavese elu. Piibel annab meile edasi Jumala mõtteid inimese kohta, inimese olukorra sellisena, nagu Jumal seda näeb, ja näitab meile ka pääseteed.

Piibel räägib meile ka viimasest kohtust ja samuti usklike ootavast igavesest rõõmusest Jumala juures.

Teine põhimõte: Jumal räägib meile oma sõnas.

Teine asi, millega Piiblit lugedes peame arvestama, on küsimus inspiratsioonist, mida oleme puudutanud ka juba varem. Inspiratsioon tähendab seda, et Piiblis olevad mõtted on Jumala poolt sisendatud. Ta on andnud inimeste vahendusel ja sõnade kujul meile infot enda kohta. Seega on tegemist Jumala sõnaga inimestele, mitte sellega, mida inimesed on *arvanud* Jumalast. Teisiti öeldes, kui sa loed Piiblit, siis arvesta tõsiselt sellega, et tegemist on Jumala sõnaga sinule.

Loomulikult võib Piiblit lugeda ka teisiti. Näiteks, lähenedes sellele kui inimeste kirjanduslike võimete suurepärasele näitele. Tõepoolest sisaldab Piibel ka kirjanduslikke pärle ja tippsaavutusi. Sellest hoolimata on Piibel ennekõike siiski Jumala kõne inimesele.

Siinkohal ei puuduta ma enam küsimust, kuidas Jumal oma ilmutuse meile on andnud, sest sellest on juttu olnud varem. Meenutaksin aga siiski veel, millel põhineb õpetus, et Piibel on Jumala poolt inspireeritud. Ütlen, et Piibel on Jumala poolt sisendatud, sel põhjusel, et Piibel ise ütleb seda paljudes kohtades. Siinkohal mainin ainult üht nendest – 2Tm 3:16–17: "Kogu Pühakiri on Jumala sisendatud ja kasulik õpetamiseks, noomimiseks, parandamiseks, kasvatamiseks õiguses, et Jumala inimene oleks täiesti varustatud ja valmis igale heale teole."

Niisiis, Piibli sõna on sündinud Jumala Vaimust. Sellepärast ongi ta nii jõuline, et Piibli kätte võtmine võib tunduda isegi pisut hirmutav.

Kolmas põhimõte: Püha Vaim avab sõna.

Kolmas tähtis asi, millega peame arvestama Piiblit lugedes, on valgustus. Tõsi küll, idamaistes religioonides ja teatud salaõpetustes kasutatakse sedasama sõna hoopis teises tähenduses, aga sellest ei pea me laskma ennast häirida. Piibliga seoses tähendab valgustamine seda, et kuna Piibel on sündinud Jumala Püha Vaimu poolt sisendamise teel, siis mitte keegi lõppude lõpuks ei või mõista Piiblit ilma, et seesama Püha Vaim enda antud sõnumit inimesele selgitab ja kirkastab. Valgustus tähendab just sellisel teel Piibli sõnumi tähenduse taipamist.

Seda pidas silmas ka apostel Paulus, kui ta kirjutas korintlastele järgnevast tõsiasjast: "Me kõneleme Jumala saladusse peidetud tarkusest, mille Jumal on ette määranud meie kirkuseks enne ajastuid. Ükski praeguse ajastu valitsejaist ei ole seda ära tundnud, sest kui nad seda oleksid tundnud, ei oleks nad kirkuse Issandat risti löönud. Kuid nõnda nagu on kirjutatud: „*Mida silm ei ole näinud ega kõrv kuulnud ja mis inimsüdamesse ei ole tõusnud – selle on Jumal valmistanud neile, kes teda armastavad.*” (1Kr 2:7–9)

Paulus ütleb siin, et meie inimestena saame infot maailma kohta kas oma meelte vahendusel, näiteks kuulumis- ja nägemismeele abil, või oma mõistuse abil järeldusi tehes. Siin aga ütleb ta, et on olemas asju, mida üksi inimene pole osanud iialgi isegi mitte kujutleda. Ja seejärel ütleb ta järgnevas, 10.

salmis: "Aga meile on Jumal selle ilmutanud Vaimu kaudu, kuna Vaim uurib läbi kõik, ka Jumala sügavused."

Niisiis on olemas asju, millest võime midagi teada saada ainult sel juhul, kui Jumal arvab heaks oma Vaimu läbi neid meile ilmutada. Meie ei suuda mõista Jumala saladusi, juhul kui Püha Vaim neid meie jaoks ei valgusta. Selle kohta on olemas suurepärase näide Luuka evangeeliumi 24. peatükis. Seal seletab Jeesus kahele mehele, kes on teel Emmause poole, mida Vana Testamendi raamatutes on tema kohta kirjutatud. Enne, kui Jeesus oma selgitustega appi tuli, ei olnud need teekäijad teda Vanast Testamendist leidnud. Jeesus ütles neile: "Oh te mõistmatud ja südamedelt pikaldased uskuma seda kõike, mis prohvetid on rääkinud! Eks Messias pidanud seda kannatama ja oma kirkusesse minema?" Ja hakates peale Moosesest ja Prohvetitest, seletas Jeesus neile ära kõigist kirjadest selle, mis tema kohta käib." (Lk 24:25–27).

Piibel jääb tegelikult suletud raamatuks senikaua, kui Jeesus ise tuleb seda Püha Vaimu kaudu oma lugejale seletama ja kirkastama. Ka selles suhtes erineb Piibel kõigist teistest maailma raamatutest. Seda Püha Vaimu antud valgustust ja mõistmist vajab iga Piibli lugeja. Seepärast tuleb Piiblile alati läheneda alandliku suhtumisega ja lugeda seda palvetades.

Piibli tõelist sisu ei ole seega võimalik taibata ilma Püha Vaimu valgustusega. See loomulikult ei tähenda, et ilma Püha Vaimu valgustusega poleks Piiblist üldse mitte midagi võimalik mõista. Näiteks Mark Twain, keda vaevalt võib keegi pidada usklikuks, on kord öelnud, et teda ei aja segadusse mitte see, mida ta Piiblist ei mõista, vaid talle teeb muret see, mida ta sellest mõistab.

Tõepoolest on sageli nii, et just need piiblikohad, mida inimesed mõistavad, panevad neid Piibli sõnadest ära pöörduma. Filosoof Pascal on sellega seoses öelnud: "Inimlikke teadmisi peab mõistma selleks, et neid võiks armastada, aga jumalikku teadmist peab armastama selleks, et seda võidaks mõista."

Lõppude lõpuks pole selles midagi imestada, kui keegi ütleb, et ta ei usu, et Piibel on Jumala sõna. See pole kummaline, sest see on inimese loomulik mõtlemisviis. Ime on hoopis see, et leidub inimesi, kes kõigest hoolimata usuvad, et Piibel on Jumala sõna.

Tsiteerin veel kord Paulust 1Kr 2:13–14: "Seda me siis ka räägime mitte inimtarkuse õpetatud sõnadega, vaid Vaimu õpetatud sõnadega, võrreldes vaimseid asju vaimsetega. Aga maine inimene ei võta vastu midagi, mis on Jumala Vaimust, sest see on temale narrus ja ta ei suuda seda tunnetada, sest seda tuleb mõista vaimsetelt."

Neljas põhimõte: Kuidas Piiblit mõista?

Neljas küsimus, millega Piiblit lugedes peame tegemist tegema, on tõlgendus. Tõlgendus tähendab seletust, mis loetud piiblikohale antakse. Ehkki ka ühtesid ja samu piiblikohti tõlgendatakse sageli

erinevalt, arvan, et üksikute piiblikohtade tõlgendamiseks on võimalik anda teatud juhtnööre, millega nõustub enamik kristlasi, sõltumata näiteks sellest, millisesse konfessiooni nad kuuluvad.

Kõigepealt on üksikut piiblisalmi tõlgendades tarvis meeles pidada terve Piibli peamist eesmärki. See tähendab, esmalt on vaja kindlaks teha, mida sama asja kohta öeldakse mujal Piiblis. Seda on tarvis selleks, et me üksikute salvide põhjal ei teeks järeldusi, mis hakkavad kujundama kogu meie arusaamist Jumala tahtest. Kahjuks ei ole mitte alati seda silmas peetud. Kui üksik piiblisalm teatud inimeste hulgas saab domineeriva positsiooni, siis tekivad seal moonutatud arusaamad üsnagi kiiresti. Niisiis, see juhtnöör kaitseb Piibli lugejat äärmustesse kaldumise eest.

Teiseks, lugedes teatud Piibli kohta, tuleb teha endale selgeks, kellele on see algselt suunatud. Näiteks, kui Jumal ütles kord Joosuale: "Tõuse nüüd ja mine üle selle Jordani" (Jo 1:2), siis kas tähendab see seda, et ka mina peaksin minema Iisraeli ja ületama Jordani jõe? Loomulikult on inimesi, kes on käinud Iisraelis ja ka ületanud selle jõe. Ometi ei ole need ületamised mingilgi kombel seotud Piibli tõotuste täitumisega. Tänapäeva inimesed, kes on ületanud Jordani jõe, ei saa öelda, et nad on nüüd täitnud Jumala käsu. Niisiis, kui ma loen näiteks seda kohta Joosua raamatust, tuleb mul pidada meeles, et need sõnad öeldi nimelt Joosuale, mitte kellelegi teisele.

Järelikult iga Piibli sõna ei ole suunatud minule, kuigi iga Piibli sõna on ka minule lugemiseks. Seda ei tohi unustada.

Kolmandaks, enne kui hakkad mõnda Piibli kohta uurima, loe seda kõigepealt kontekstis. See tähendab, loe ka seda, mis on kirjas selle kirjakohta eel ja järel. Tee endale selgeks, milline on antud lõigu üldine teema. Uuri ka välja, mida ütlevad teised piiblikohad, mis käsitlevad sama teemat.

Neljandaks tasub uurida, mida ütleb sama tekst Piibli algkeeles. See on loomulikult probleem, sest paljud inimesed ei oska Piibli algkeeli. Sel juhul saab abiks võtta erinevad piiblitõlked erinevates keeltes ja loomulikult Piibli kommentaarteosed, kus sageli antakse täpsemaid seletusi Piibli üksikute sõnade tähenduse kohta. Eestikeelsete piiblitõlgete kohta on kasulik teada, et vanemad tõlked on üldiselt rohkem sõna-sõnalisemad. Viimases, 1997. aasta tõlkes on raskemaid kohti tõlgitud ka nii, et tänapäeva lugejal oleks nende mõtet kergem mõista. Samuti on see Piibel varustatud märkustega teatud sõnade või mõistete kohta. Eriti inglisekeelses maailmas on tänapäeval kasutusel palju erinevaid piiblitõlkeid, nende hulgas näiteks tõlked kaasaegsesse keelde või laiendatud tõlked. Kõik need on mõeldud selleks, et Piibli sõnum lugejatele paremini arusaadavaks teha.

Viies reegel on järgmine: püüa piiblikohta alati mõista kõigepealt sõna-sõnaliselt tähenduses. Ameeriklasest dr David Cooper on andnud sellega seoses minu meelest hea juhtnööri: "Kui Piibli sõna, nii nagu ta on kirjutatud, on täiesti arukas, siis ära otsi talle teisi tähendusi. Kõigepealt võta iga sõna tema esialgses, tavalises ja täht-tähelises tähenduses, kui kontekst muude piiblikohtade ja kristlike põhitõdede valguses ei anna ilmset põhjust otsida teisi seletusi."

Usun, et neid tõlgenduspõhimõtteid järgides on võimalik mõista Piibli sõna just nii, nagu ta on mõistmiseks mõeldud. Neid kasutades võib julgesti uurida Piiblit ka omapead.

PKK0005

Kuidas lugeda Piiblit

Praktilisi nõuandeid Piibli lugemiseks.

Esimene samm: alusta palvetades.

Piibel on Jumala inspireeritud ilmutus inimestele, ja sellepärast on meil tarvis Püha Vaimu valgustust selleks, et oskaksime õigesti mõista Piibli sõna just sellel ajal ja selles elu olukorras, milles me parajasti elame. Selles suhtes on Piibel teistsugune, kui kõik muud raamatud. Sa võid lugeda filosoofia või matemaatika kohta käivaid teoseid, ja kui oled küllalt tark, siis võid imetleda inimõtte saavutusi. Tegelikult iga raamatut, mille inimene on kirjutanud, võib ka teine inimene mõista. Ent Piibli mõistmiseks on tarvis veel midagi lisaks inimlikule tarkusele ja mõistusele – selleks on tarvis Püha Vaimu valgustust ja juhtimist.

Usun, et Jeesus pidas ka seda silmas, kui ta oma hüvastijätukõnes ütles oma jüngritele: "Aga kui tema, Tõe Vaim, tuleb, juhivad ta teid kogu tõesse, sest tema ei räägi iseenesest, vaid ta räägib, mida kuuleb, ja ta kuulutab teile tulevase asju." (Jh 16:13)

Sellestasjast on juttu ka psalmisti palves Ps 119:18, kus öeldakse: "*Ava mu silmad nägema su Seaduse imesid!*" Ehkki psalmist pidas Seaduse all silmas esmajoones viit Moosese raamatut, võime väga vabalt laiendada seda palvet kõigi Piibli 66 raamatu kohta. Meil on tarvis, et Jumal avaks meie silmad, et me tema sõna õigesti mõistaksime.

Seesama mõte oli ka Paulusel, kui ta kirjutas efeslastele: "Seepärast ka mina, kui ma sain kuulda teie usust Issandasse Jeesusesse ja armastusest kõigi pühade vastu, ei lakka tänamast teie eest, teid oma palvetes meenutades" (Ef 1:15–16). Niisiis ütleb Paulus kõigepealt, et ta palvetab nende uute kristlaste eest, kellest ta on saanud kuulda kellegi sõbra vahendusel. Seejärel ütleb ta ka, mida ta palub. Arvan, et kui ta võtab nõnda ühendust uute kristlastega, siis ütleb ta neile, milline on tema arvates kõige tähtsam eestpalveteema. Mida siis Paulus oma sõpradele palub? Seda ütleb ta järgnevatel salmides: "Et meie Issanda Jeesuse Kristuse Jumal, kirkuse Isa, teile annaks tarkuse ja ilmutuse Vaimu tema äratundmisel, valgustades teie südame silmi, et te teaksite, milline lootus on tema kutsumises, milline on tema pärandi kirkuse rikkus pühade sees ja milline on tema väe võrratu suurus meie heaks, kes me usume tema tugevuse jõu mõjul."

Nagu näeme, ta palus sedasama, mida ka psalmi autor – et nende inimeste sisemised silmad avaneksid nägema Jumala ilmutust. See ongi tegelikult kõige tähtsam eestpalveteema meie maailmas. Kõik muud teemad tulevad alles selle järel.

Sellele mõeldes meenusid mulle kõik need sajad eestpalvesoovid, mida inimesed erinevatel koosolekutel on esitanud. Mulle ei meenunud ainsatki juhust, kus keegi oleks esitanud eestpalvesoovi, et ta mõistaks paremini Jumala ilmutust. Mida see näitab? Kas arvame, et mõistame juba nii hästi Jumala sõna, et meil pole selleks Vaimu juhtimist enam tarvis? Ometi Paulus, Jumala mees, pidas seda palvet nähtavasti kristlaste kõige tähtsamaks palveks. Kas võib olla, et paljud Piibli sõnad on meile tänapäeva maailmas jäänud mõistmatuks, kuna me pole isegi palunud, et Püha Vaim teeks meile kirjutised mõistetavaks?

Miks on nii tähtis paluda, et me Piiblit mõistaksime? Kas Piibli sõna ei ole küllalt selge ka ilma selleta? Aga mõtle korraks kasvõi põlvkondadevahelise teineteisemõistmise probleemile – pidevad vastuolud paistavad sündivat sellest, et noored ei mõista vanemaid ega vanemad noori. Räägitakse põlvkondadevahelisest kuristikust. Millest see kuristik tuleb? Kas üks põhjus ei või olla selles, et erinevate põlvkondade inimesed hindavad erinevaid asju ja sellepärast on neil raske asetada ennast teise olukorda?

Kui küllaltki suured teineteisemõistmise probleemid tekivad juba nende inimeste vahel, kes aastaid elavad samas majas, siis kas pole hoopis tõenäolisem, et veel palju suuremad teineteisemõistmise probleemid tekivad siis, kui pattulangenud inimkonna esindaja püüab aru saada patutu ja täiusliku Jumala sõnast? Kas just siin pole põhjus, miks on tarvis lausa eriliselt paluda, et suudaksime mõista Jumala sõnumit õigesti ja mitte näiteks niisugusel viisil, mis meile tundub kõige sobivam?

1Kr 2:11 öeldakse selle kohta tabavalt: "Sest kes inimestest teab inimese mõtteid peale inimese vaimu, kes temas on? Samuti ei tea ükski Jumala mõtteid peale Jumala Vaimu." See piiblikoht näitab meile, miks on meil tarvis, et Püha Vaim meid õpetaks. Meie inimestena võime veel kuidagi mõista teisi inimesi enda seisukohast, aga Jumala mõistmiseks on vaja, et Jumal ise meid õpetaks.

Sellepärast, kui hakkame uurima Piiblit, on tarvis paluda Jumalat, et ta ise oma sõna meile avaks ja selgitaks.

Teine samm: Loe!

Teine näpunäide kõlab väga lihtsalt: loe! Niisugune nõuanne võib tunduda isegi lapsik. Aga ainult lugedes on võimalik Piiblit tundma õppida. Loe ise, mida Piibel ütleb! Võib juhtuda, et esimest korda lugedes ei mõista sa loetust kuigi palju. Sellepärast võta ja loe korduvalt. Näiteks ameeriklasest piibliõpetaja dr Campbell Morgani kohta, kes on kirjutanud kommentaarid kõikidele Piibli

raamatutele, öeldakse, et ta ei võtnud pliitsit kättegi, enne kui ta oli antud raamatu viiskümmend korda läbi lugenud!

Nii et meilgi ei maksa julgust kaotada, kui tundub, et me esimese või teise lugemisega mõnest Piibli raamatust aru ei saa. Piiblit lugedes on tähtis lugeda suuremaid terviklikke osi, mitte ainult üksikuid valitud salme siit või sealt. Ise olen kogenud, et paljudegi üksiksalmide tähendus saab selgeks alles siis, kui olen saanud ülevaate tervikpildist. Seda võib võrrelda pusle kokkupanekuga – üksikuid tükke on raske kokku sobitada, kui pole aimu, milline on tervikpilt. Kui aga tervikpilt on olemas, on ka väikestele tükki hoopis kergem õiget kohta leida. Sellepärast tasub Piiblist korraka läbi lugeda näiteks terve käsilolev raamat ja alles seejärel pühenduda üksikute salmide tähenduse uurimisele.

Aga teisest küljest, muidugi on parem Piiblit lugeda kasvõi ühe salmi kaupa, selle asemel et jätta see üldse lugemata.

Kolmas samm: Uuri!

Niisiis, kolmas näpunäide käsib loetut uurida. See võib tunduda eelnevate sammudega võrreldes raskem, sest see eeldab vaevanagemist. Räägitakse lugu, kuidas kord üks piiblikooli õpilane oli saanud oma õpetajalt ülesandeks uurida üht teatud piiblikohta. Mingi aja möödudes oli õpilane kurtnud õpetajale: "See piiblikoht, mille Te mulle andsite, oli küll väga kuiv." Mispeale õpetaja oli vastanud: "Siis pead sina seda higiga niisutama!"

Piibli uurimise juures kehtib seesama põhimõte, mis iga muugi õppimise juures: see nõuab vaevanagemist. See nõuab pühendumist. Loomulikult võib Piiblit lugeda ka lihtsalt harduse mõttes, aga alles selle uurimine võimaldab pääseda tegelikult selle sisse. Ja uurimine teatavasti nõuab aega. Viie minutiga ei ole võimalik kuigi palju uurida.

Uurimine tähendab ka, et tuleb esitada küsimusi. Selliseid nagu: "Kes? Kus? Millal? Kellega? Mida räägiti? Kes ütles või tegi midagi? Mida ta ütles või tegi? Millisel põhjusel või millise eesmärgiga?"

Uurimine tähendab ka seoste otsimist teiste samateemaliste kohtadega ja samuti selle suurema tervikuga, mille hulka uuritav koht kuulub.

Neljäs samm: Mõtiskle Piibli sõna üle!

Neljäs juhtnöör on seega, et loetud sõna üle tuleb mõtiskleda. Selle juhtnööri andis tegelikult Jumal ise Iisraeli rahvale juba vanadel aegadel. 5Ms 6:6–9 on kirjutatud: "Ja need sõnad, mis ma täna sulle annan, jäägu su südamesse! Kinnita neid oma lastele kõvasti ja kõnele neist kajas istudes ja teed

käies, magama heites ja üles tõustes! Seo need märgiks oma kae peale ja olgu need naastuks su silmade vahel! Kirjuta need oma koja piitjalgadele ja väravatele!"

Tänapäevased reklaamitegijad võtavad seda käsku omal alal tõsiselt. Nad paigutavad oma reklaami kõikvõimalikesse kohtadesse, et võimalikult paljud selle õnge lähaksid. Jumal tahtis, et israeli rahvas suhtuks samamoodi tema sõnasse, nii et see sõna oleks nähtav kõikjal, kuhu inimene läheb. Ta tahtis seda sellepärast, et ta tundis inimese loomust. Ta teadis, et mida inimene endale pidevalt meelde ei tuleta, see tal ununeb. Sellepärast Issand käsib meil mõtiskleda oma sõna üle.

Mida Piibli sõna üle mõtisklemine võiks tähendada praktikas? Psalmi autor annab vähemalt ühe juhtnööri Ps 1:1–2: "*Õnnis on inimene, kes ei käi öelate nõu järgi ega seisa patuste tee peal ega istu pilkajate killas, vaid kel on hea meel Issanda Seadusest ja kes uurib ta Seadust ööd ja päevad.*" Mõtisklemine tähendab uurimist, süvenemist, ikka ja jälle mõtetes uuesti läbi käimist. See on tegelikult nagu mäletsemine. Kui lehm sööb siis ta esialgu lihtsalt neelab suure hulga rohtu tervelt alla. Seejärel heidab ta pikali ja hakkab rahulikult otsast peale – ta närib uuesti läbi kõik selle, mis ta varem sõi. Seda võib võrrelda mõtisklemisega, sest mõtisklemine on sellele väga sarnane.

Piibli sõna mõtisklemine aitab sellesse süveneda. Mõtisklemiseks ei pea võtma tervet peatükki. Võib mõtiskleda ka ühe lõigu üle või miks mitte ka ühe lause, salmi või koguni üheainsa sõna üle. Loomulikult võib mõtiskleda ka selle üle, mida teised allikad või autorid sama teema kohta on kirjutanud või öelnud. Teatud aja jooksul hakkab üles kerkima uus arusaam või tõde. Sellistel hetkedel paneb mõnigi kord imestama, kuidas üht või teist asja ei ole varem tähelegi pannud, mis nüüd on täiesti silmnähtav.

Piibli sõna nõ "mäletsemine" aitab mõista Piibli tõesid uuel ja värskel viisil. See on hea selleski suhtes, et seda võib teha, kus tahes, kasvõi puhkehetkel või lõunavaheajal.

Viies samm: Tutvu teiste tõlgendustega.

Viies juhtnäär on seega: tutvu sellega, mida teised on antud kirjakohta öelnud. Tõsi, selle reeglina seoses on tarvis ka teatavat ettevaatust. Kõigepealt on oht selles, et võib muutuda sõltuvaks kellegi teise Piibli tõlgendamisest ja mitte Piiblist enesest. Tõsiasi on ka see, et mitte kõik Piibli kommentaarid ei ole ühtviisi head ja kasulikud. Ka piiblikommentaare tuleb hinnata Piibli endaga. Tasub meeles pidada ka seda, et kõige paremgi piiblikommentaar on ikka kellegi teise inimese tõlgendus Piibli sõnast ja mitte Piibli sõna ise. Ent neid mööndusi silmas pidades on siiski kasulik tutvuda avastustega, mida teised on Piiblis teinud, ja võtta nendest hea rõõmuga omaks.

Kuues samm: Ole kuulekas Piibli sõnale.

Kuues reegel tähendab, et Jumala sõna järgi tuleb ka elada. Ole kuulekas Jumala sõnale! Ise olen loomult selline, et suhtun üsna tõrjuvalt nõudmistesse, mida esitavad teised inimesed. Pealegi ei usu ma, et isegi heade kavatsustega inimeste käsud tulevad teistele õnnistuseks. Kaevu kantud vesi kaevus ei püsi, kui see kaev muidu kuiv on. Minu arvates ainult siis, kui inimene ise taipab, miks mingi teatud asi on kasulik ja teine mitte, võib tema käitumine muutuda õiges suunas.

Kuna mul on sellised arusaamad, siis tavaliselt ma vähemalt mõttes reageerin negatiivselt sellistele õpetustele, kus inimesed ühes või teises asjas nõuavad teistelt kuulekust. Ja kui ma siis olen kohtunud kuulekuse teemaga ka Piiblis, siis olen olnud sunnitud selle üle üsna palju mõtlema. Missugusele kuulekusele kutsub Piibel meid üles? Järgnevas püüan seletada, milliseid vastuseid olen leidnud.

1. Moosese raamatus räägitakse Aabrahamist, kelle Jumal kutsus Kaldea Urist uue rahva esiisaks. Uues Testamendis kutsutakse Aabrahami usuisaks. Sellega seoses kirjutab Paulus Rm 4:3: "Sest mida ütleb Pühakiri? „Aabraham uskus Jumalat, ja see arvestati talle õiguseks." Heebrea kirja autor ütleb sellesama asja kohta nõnda: "Usus oli Aabraham kuulekas, kui teda kutsuti minema paika, mille ta pidi saama pärandiks, ja ta läks välja, teadmata, kuhu ta läheb." (Hb 11:8) Niisiis näeme, et usuisa Aabrahami elus seda suurt sündmust käsitledes räägib Piibel ühest küljest usust, teisest küljest kuulekusest. Olen jõudnud järeldusele, et tegelikult Piibel neid kahte teineteisest ei eristagi – usk ja kuulekus on lihtsalt ühe ja sama asja kaks erinevat külge. Kuulekus on see, mis väljendub tegudes, usk aga see, mis neid tegusid põhjustab inimese südames.

Selle mõistmine on aidanud mul aru saada, mida peetakse silmas, kui Piibliga seoses kutsutakse üles kuulekusele. Asi pole selles, et ma peaksin kõigepealt uskuma ja siis lisaks olema veel ka kuulekas. Asi on hoopis selles, et valikud, mis ma oma elus teen, näitavad, milline on tegelikult minu usk.

Kuulekus väljendub niisiis tegudena, ja teod räägivad sellest, mis toimub inimese sisemuses.

Kui sa Piibli juures mõistad, et mingi asi sinu elus on tõesti tõsiselt viltu, aga sa ei võta mitte midagi ette, siis tuleks peatuda ja mõelda, kas sa lihtsalt ei peta ennast vaga harrastusega? Sest usk tekitab ka soovi tegutseda nii, nagu on õige.

Kahjuks peab tunnistama, et läbi aegade on võib-olla kõige rohkem ristiusku kahjustanud meie, kristlaste, kaksikmoraal. Ühest küljest oleme innukad jutlustama teistele, kuidas nad peaksid elama, ja juba järgmisel hetkel tegutseme me ise valesti, nii nagu meie himud meid veavad. Kord jätame maksudeklaratsioonis midagi märkimata, teine kord räägime tõdede asemel pooltõdesid, ja vahel lihtsalt lahutame meelt seksiprogramme vahetides.

Usule vastav kuulekus Jumala sõnale meie endi elus võiks ehk kõrvaldada mõnegi takistuse, mis pole lasknud meile lähedastel inimestel Jeesuse juurde tulla.

Seitsmes samm: Jaga sõna ka teistega!

Kui sa oled lugenud, uurinud ja "mäletsenud" sõna, siis on kasulik jagada oma leide ka teistega. Nõnda võid sa neile tõeliselt abiks olla. Sellepärast kõlabki seitsmes juhtnõu: jaga sõna ka teistega. Seda ütleb ka üleskutse Hb 10:25: "Ärgem jätkem unarusse oma koguduse kooskäimist, nõnda nagu mõnel on kombeks, vaid julgustagem selleks üksteist - ja seda enam, mida rohkem te näete seda päeva lähenevat."

Julgustus, mida võime teistega jagada, on just seesama julgustus, mida esmalt ise oleme saanud Jumala sõnast, kui oleme seda uurinud palvetades ja selle üle mõtiskledes. Sõna jagamine ei tähenda siiski mitte ainult oma leidude jutustamist teistele. See eeldab ka, et uus tõde, mille sa Jumala kohta teada said, kajastub sinu elus. Kui Jumal räägib, siis inimeses miski muutub. Võib-olla oskab ta olla uue tõe valgel teiste vastu halastavam või aidata paremini neid, kellel on raske. Nii tähendab sõna jagamine ka seda, et Piibli lugejas endas lihaks saanud sõna muutub niisuguseks tõelisuseks, mida läheduses olevad inimesed võivad kogeda neile osaks saanud õnnistusena, otsekui karge ja värskendava tuulena taevast.